

Література

1. *Варга Н. І.* Самозайнятість населення як форма соціально-економічної адаптації: регіональний аспект: [текст] // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І. В. Козубовська. — Ужгород: Говерла, 2013. — Вип. 28. — С. 25–30.
2. *Грабовецька О. Й.* Регіональні особливості розвитку самозайнятості населення в Україні // Трансформаційні процеси економічної системи в умовах сучасних викликів. Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 24–25 вересня 2015 р.). — С. 40–41.
3. *Іванюта В. Ф.* Проблеми зайнятості населення та шляхи їх вирішення // Науковий вісник Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка. Економіка і регіон. — 2007. — № 1. — С. 131–133.
4. *Хомяк М. Я.* Аналіз сучасного стану зайнятості та безробіття в Україні / М. Я. Хомяк // Актуальні проблеми філософії та соціології. — 2015. — Вип. 4. — С. 141–146.

УДК 331.5

Онищенко Е.К.,
канд. екон. наук, доц.,
кафедра управління персоналом та економіки праці
ШКДСЗУ,
Онищенко І.М.,
канд. екон. наук, с.н.с., відділ 100,
МННЦ ІТС НАН України

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Соціально-економічний розвиток України як незалежної держави ознаменувався переходом до ринкової економіки її структурної перебудови, посиленням інтеграції у світові ринки в умовах зростаючих глобалізаційних процесів. Ці зміни безпосередньо вплинули на всі сфери життя і діяльності суспільства, перш за все на зайнятість і формування ринку праці.

Поглиблення економічних реформ, зокрема перехід до етапу стабілізації та економічного зростання, формування приватного сектора економіки, існування різних форм власності, розвиток конкурентних відносин, свобода підприємництва та вільний вибір видів зайнятості потребують адекватної державної політики та ефективних механізмів державного регулювання циклу відт-

ворення робочої сили, включаючи професійну підготовку та всі складові економічної активності населення [1].

Найважливішою економічною категорією, яка характеризує ринок праці, є зайнятість населення, яка відображає раціональне використання трудових ресурсів, забезпечення належного рівня життя, гідної праці та всебічний розвиток особистості.

Рівень економічної активності населення виступає одним з основних індикаторів національної економіки і відображає використання ресурсів праці та можливості економічного росту (табл. 1).

Таблиця 1

Економічна активність населення у віці 15-70 років по Україні, 2013-2016 рр.

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	9 місяців 2015 р.	9 місяців 2016 р.
Економічно активне населення, тис. осіб	20 824,6	19 920,9	18 097,9	18 153,8	17 996,5
Рівень економічної активності населення, %	64,9	62,4	62,4	62,5	62,3
Населення, зайняте економічною діяльністю, тис. осіб	19 314,2	18 073,3	16 443,2	16 516,2	16 334,3
Рівень зайнятості населення, %	60,2	56,6	56,7	56,9	56,5
Безробітне населення (за методологією МОП), тис. осіб	1 510,4	1 847,6	1 654,7	1 637,6	1 662,2
Рівень безробіття населення (за методологією МОП), %	7,3	9,3	9,1	9,0	9,2

Порівняння чисельності зайнятого населення визначеного за методологією МОП з середньою чисельністю застрахованих осіб, які сплачують єдиний соціальний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, свідчить про скорочення обсягів формального ринку праці (2014 р. — 64,2 %, 2015 р. — 63,7, 9 місяців 2016 р. — 62,9 %).

Одночасно відбувається зростання рівня безробіття, основними причинами якого є: спад економіки і структурні зрушення (міжгалузеві, внутрішньогалузеві, регіональні); невідповідність попиту та пропозиції робочої сили як у професійно-кваліфікаційному, так і в територіальному розрізі, невисока мобільність трудових ресурсів, відсутність доступного ринку житла та неефективна політика у сфері оплати праці.

Основним гальмом у забезпеченні якісного соціально-економічного розвитку країни є необґрунтована та неефективна політика доходів, яка зорієнтована на модель дешевої робочої сили та низькі

соціальні стандарти. Наслідком її стала демотивація продуктивності праці, відтік кваліфікованих кадрів, особливо молоді, екстенсивний характер використання виробничих потужностей і недостатнє інвестування у фізичний і людський капітал [2].

Слід зазначити, що найвищий рівень безробіття населення, обрахований за методологією МОП, спостерігається у віковій групі 15—24 роки, в 2014 році — 23,1 %, 2015 році 22,4 % і за 9 місяців 2016 року — 22,8 % (по відношенню до загальної кількості економічно активного населення).

В Україні нарастають обсяги міграції робочої сили як результат цілого комплексу економічних і неекономічних чинників, зокрема, різниця в рівнях доходів та істотні відмінності в умовах праці, рівні життя, у веденні підприємницької діяльності, та інших факторів, таких як АТО і позаекономічні події (нестабільність законодавчої системи та правових відносин громадян).

Офіційні дані щодо обсягів трудової міграції в Україні відсутні. Фахівці Міністерства праці та соціальної політики оцінили кількість трудових мігрантів за кордон у 2,5—3 млн осіб [3]. За даними звітів за формою № 1-ПА суб'єктами господарювання, які мають ліцензію з посередництва із працевлаштування закордоном в 2016 році працевлаштовані 79,2 тис. осіб, з них більшість (53,4 %) це — молодь у віці 18—35 років. За рівнем освіти переважна більшість осіб працевлаштованих закордоном мала повну вищу освіту (40,8 тис. осіб — 51,5 %) та професійно-технічну освіту (28,0 тис. осіб — 35,3 %).

Отже, пріоритетними напрямками реформування українського ринку праці має стати: вдосконалення системи оплати праці; розширення можливостей отримання громадянами офіційних основних і додаткових доходів; розвиток неформальної зайнятості, зокрема фрілансу; розробка законодавчої бази щодо професійного навчання дорослого населення впродовж трудового життя; сприяння внутрішній трудовій міграції шляхом створення мережі доступного житла; запровадження системи сприяння створенню робочих місць за рахунок різних джерел фінансування, зокрема коштів місцевих бюджетів тощо. Особливо актуальним є розробка стимулюючих механізмів для роботодавців щодо надання першого робочого місця випускникам вищих і професійно-технічних навчальних закладів.

Література

1. *Федоренко В.Г.* Ринок праці в Україні та економічні тенденції в умовах світової економічної кризи / В.Г. Федоренко // Економіка та держава. — 2009. — №1. — С. 4-5.
2. Ринок праці та соціальний захист населення України: ретроаналіз, проблеми, шляхи вирішення: [науково-аналітична монографія] / В.В. Онікієнко. — К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, 2013. — 456 с.
3. Міжнародна міграція робочої сили в Україні [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=54478>

УДК 330.354:330.356

Дима О.О.,
д-р екон. наук, доц.,
Аветісян М.С.,
студент,
Сушко О.Р.,
студентка,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

НОВІ МОЖЛИВОСТІ І РИЗИКИ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙ ДЛЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Четверта хвиля промислової революції, після парової машини (перший текстильний верстат створений в 1784 р.), ери масового виробництва (конвеєр — у 1870 р.) і електроніки (програмовані керуючі автомати — в 1969 р.), пов'язана з часто принципово різними очікуваннями щодо зміни ролі людини і можливостей забезпечення для неї гідної праці [3].

Переважають прогнози, за якими нове виробництво змінить і весь світ праці. У виробництві буде задіяним усе менше людей, вимоги до фахівців змінюватимуться і ускладнюватимуться. Вже за кілька десятків років 50—70 % робочих місць з рутинним навантаженням будуть забезпечуватися робототехнікою, а не людьми. До групи максимального ризику потрапляють певні категорії офісних працівників, перш за все секретарі і діловоди; кулінари; продавці і касири (і не лише через розвиток систем самообслуговування); офіціанти; економісти; бухгалтери і банківські службовці, які виконують рутинні розрахункові операції та формують оцінки на їх основі; кур'єри і комірники (працівники